

Riktlinjer

Styrdokument

Riktlinje för anhörigstöd

Antaget av: Kommunstyrelsen

Datum: 2025-05-28

Gäller från och med: 2025-05-28

Ansvar uppföljning/uppdatering: Socialchef

Gäller till och med: 2029

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Vision - Överordnad, anger riktning för övriga dokument

Policy - Vår hållning, övergripande

Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera

Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden

Program - Avgörande vägval och programområden

Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Berörda delar inom kommunkoncernen.....	4
4	Anhörigperspektivet	5
4.1	Målsättning	5
4.2	Övergripande inriktning för anhörigstödet i Ulricehamns kommun	6
5	Insatser	7
5.1	Direkta insatser	7
5.2	Indirekta insatser	7
5.3	Övriga insatser	8
6	Samverkan	8
7	Uppföljning	8

1 Bakgrund

Enligt socialtjänstlagen (SoL) 13 kap. 9 § gäller att:

”socialnämnden ska erbjuda insatser för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder”.

Anhöriga gör omfattande omsorgsinsatser och fyller en samhällsbärande funktion. Utifrån Nationellt kompetenscentrum anhörigas rapport från 2021, framgår att var femte vuxen regelbundet ger vård och stöd till en närstående. Stöd och omsorg kan bland annat innefatta praktisk hjälp, emotionellt stöd, eller att koordinera vård- och omsorgsinsatser.

Socialstyrelsen skriver i sin vägledning till lagen att insatserna till anhöriga ska vara individuellt, flexibelt och av god kvalitet. Detta innefattar bland annat att den anhöriges behov ska identifieras och att insatserna utformas efter behov och önskemål, att rätt insatser ska ges vid rätt tidpunkt, samt att den närstående får insatser av hög kvalitet. Erkännande, respekt och delaktighet är dock det allra viktigaste, enklaste och mest efterfrågade insatsen till anhöriga.

2 Syfte

Ulricehamns kommuns folkhälsomål är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Syftet med anhörigstöd i Ulricehamns kommun är framförallt att förebygga ohälsa genom avlastning, förse anhöriga med relevant kunskap och information samt ge dem ett erkännande för den viktiga insats som de utför.

Riktlinjen för anhörigstöd reglerar det övergripande arbetet med anhörigstöd och är tänkt att fungera som ett stöd för de kommunala verksamheternas interna arbete.

3 Berörda delar inom kommunkoncernen

Styrdokumentet riktlinje för anhörigstöd gäller för sektor välfärd.

4 Anhörigperspektivet

En förutsättning för att kunna erbjuda anhöriga insatser är en organisation som har ett anhörigperspektiv. I den nationella anhörigstrategin förtydligas att anhörigperspektivet innebär att personal, handläggare, chefer och beslutsfattare ser och lyssnar på anhöriga, håller anhöriga informerade och har kunskap om vilka insatser och hjälp som den anhöriga ger, samtidigt som den anhörigas eget behov av insatser uppmärksammas.

Anhörigperspektivet ska vara känt, uppmärksammat och förankrat i de verksamheter som möter anhöriga. Ett sätt att göra detta är exempelvis att använda sig av anhörigombud, som får verka som ambassadörer ute på arbetsplatser för att sprida kunskap och uppmärksamma anhörigas situation. Det är dock viktigt att anhörigperspektivet är förankrat i alla nivåer och i detta har socialchef och ledningsgrupp för sektor välfärd en viktig strategisk uppgift.

4.1 Målsättning

Målsättningen är att Ulricehamns kommun ska ha ett anhörigstöd som kännetecknas av att:

- Anhöriga ska känna sig sedda, lyssnade på och delaktiga.
- Anhöriga ska ses som en viktig resurs som kan bidra med mycket kunskap.
- Anhöriga ska känna till och få information om rätten till insatser samt veta vart de kan vända sig för att få insatserna.
- Anhörigstödet ska utvecklas utifrån ett evidensbaserat kunskapsunderlag och ska vara flexibelt, individuellt anpassat och av god kvalitet.
- Anhörigstödet ska utvecklas i samverkan mellan anhöriga, företrädare för frivilligorganisationer, regionen, vårdcentraler och verksamheter inom kommunen.
- Anhörigstöd ska kunna erbjudas mot alla målgrupper.
- Barn som anhöriga ska uppmärksammas och synliggöras.
- Alla anställda i kommunen ska ha ett anhörigperspektiv så att anhöriga och deras behov av insatser uppmärksammas i ett tidigt skede.
- Arbetet med att stödja anhöriga ska integreras i kommunens olika verksamheter för att därigenom kunna erbjuda ett lättillgängligt och flexibelt anhörigstöd.

4.2 Övergripande inriktning för anhörigstödet i Ulricehamns kommun

Samlad information om anhörigstöd ska finnas på kommunens hemsida, i lättillgängliga broschyrer och vid behov på sociala medier. Information ska vid behov kunna ges på olika sätt och olika språk.

- Insatserna till anhöriga ska ges som service och vid behov även som biståndsbeslut.
- Anhörigas delaktighet ska eftersträvas.
- Anhörigperspektivet ska beaktas vid beslut om biståndsbedömda insatser för närstående.
- Anhörigperspektivet ska särskilt beaktas vid risk för våld i nära relationer.
- Anhörigstöd ska utvecklas utifrån två fokusområden; att arbeta med uppmärksammade behov, samt att arbeta för att nå ut till nya anhöriga.
- Anhörigstöd ska efter behov kunna erbjudas både individuellt och i grupp.
- Anhörigstöd ska i någon form kunna erbjudas mot alla målgrupper.
- Kommunen ska även erbjuda insatser till barn och unga anhöriga.
- Anställda inom de verksamheter som kommer i kontakt med anhöriga, ska ha ett anhörigperspektiv och uppmärksamma anhörigas behov, kunna ge råd och information samt vid behov vägleda/hänvisa till ytterligare insatser.
- Personal som arbetar med anhörigstöd ska ha tid och kompetens för att kunna arbeta med insatserna
- Anhörigkonsulenten ska utgöra drivkraften i arbetet med att sprida, informera, utbilda, samverka och utveckla insatserna till anhöriga.
- Kommunen ska samverka kring anhöriga och närstående, internt och med externa parter såsom regionen, vårdcentraler, kyrkor samt olika föreningar och intresseorganisationer.
- Anhörigstöd ska ses som en viktig del i kommunens arbete och ges utrymme att kunna fortsätta utvecklas.

5 Insatser

Utgångspunkten är att den vård och omsorg som anhöriga ger till sina närstående, ska vara frivillig. Hur man som anhörig påverkas av situationen och vilka insatser som är lämpligast är högst individuellt och kan förändras över tid. Insatserna kan innefatta information, stöd i vardagen, socialt stöd eller hjälp med samordning av insatser. Anhörigstöd ges i form av direkta insatser till anhöriga eller som indirekta insatser till den närstående.

5.1 Direkta insatser

Utgångspunkten för anhörigstödet ska dels vara att erbjuda insatser till anhöriga som uttrycker ett behov av insatser, dels att erbjuda generellt eller riktade insatser för att nå ut till ”nya” anhöriga. Direkta insatser kan vara enskilda samtal eller olika former av samtalsgrupper, men även föreläsningar/utbildningar, anhörigdaggar och olika former av hälsofrämjande aktiviteter.

De direkta insatserna ska erbjudas mot alla målgrupper oavsett den anhöriges kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Det ska inte heller spela någon roll vad den närstående har för diagnos eller insatser. Vissa insatser kan erbjudas i samverkan med andra kommuner eller externa aktörer.

Anhöriga kan vid behov också ansöka om individuellt biståndsbedömt stöd enligt socialtjänstlagen.

5.2 Indirekta insatser

Inom SoL och LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) finns olika former av insatser som riktar sig till närstående och som kan utgöra en viktig del i den hjälp som den anhörige kan behöva. Det är den närstående som ansöker om och blir beviljad insatsen. Under handläggningen av ett ärende ska anhörigperspektivet alltid beaktas.

Insatser det rör sig om är avlösning, ledsagning, hemtjänst, dagverksamhet, boendestöd, kontaktfamilj, kontaktperson, familjebehandlare, korttidsboende enligt SoL eller korttidsvistelse utanför egna hemmet enligt LSS. Vissa former av insatser kan man bara ansöka om när man är sammanboende med den närstående. Exempelvis avlösning, växelvård eller korttidsvistelse.

5.3 Övriga insatser

Det finns flera olika kommunala aktiviteter och insatser som kan underlätta den anhöriges situation. Det kan exempelvis vara möjligheter för funktionsnedsatta att delta i fritidsaktiviteter med god tillgänglighet, föräldrastödsgrupper för särskilda målgrupper eller möjlighet att ha utökad tid på förskola/fritidsverksamhet för föräldrar till barn med funktionsnedsättning. I förhållande till folkhälsoarbetet kan insatser även innefatta främjande insatser gällande anhörigas egen hälsa.

6 Samverkan

Både i förarbeten till lagen, i vägledningen från Socialstyrelsen, samt i den nationella anhörigstrategin, betonas vikten av samverkan. Många anhöriga fungerar idag som koordinatörer, då samverkan mellan olika instanser inte fungerar tillfredställande. En del i anhörigperspektivet ska vara att verka för att få till bra samverkan med olika parter, både internt och externt och också kunna fungera som stöd i samordningsprocessen för de anhöriga.

Intern samverkan ska ske och vid behov utvecklas med berörda parter inom kommunen. En del i arbetet med samverkan är att se i vilka olika former samverkan finns och bör finnas.

Samverkan bör ske med regionen, vårdcentraler, föreningar, externa intresseorganisationer, kyrkor, studieförbund och också kontinuerligt utvecklas. Att samverka med andra kommuner och externa parter ska också vara en viktig del och där även samverkan kring konkreta insatser för anhöriga kan förekomma.

Då det på nationell nivå bedrivs ett omfattande arbete med att verka för ett mer anhörigvänligt samhälle, är det viktigt att man på lokal nivå följer den nationella utvecklingen. I Boråsregionen har Nätverket för förvaltningschefer i Borås kommunalförbund beslutat om ett uppdrag till Boråsregionens Nätverk för Anhörigstöd (BorNA), som ska fungera som en gemensam plattform för utvecklingsarbete kring anhörigstöd.

7 Uppföljning

Arbetet med anhörigstöd ska kontinuerligt följas upp och utvärderas, för att säkerställa att lagen följs i rätt utsträckning och att anhörigstödet håller en god kvalitet. Kvaliteten ska utvecklas i linje med Socialstyrelsens vägledning, samt med hänsyn till den nationella anhörigstrategin. Kommunens riktlinjer och rutiner ska följas upp och revideras vid behov.

Ansvaret för att följa upp och utvärdera anhörigstöd ska ligga på anhörigkonsulent och socialchef samt verksamhetschefer inom sektor välfärd. Respektive verksamhetschef ansvarar för uppföljning av anhörigstöd inom dennes verksamhet.